

Холодна Є. Є.,

студентка 3 курсу, 7 групи

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ОСНОВОПОЛОЖНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗМІНИ КЛІМАТУ

На сьогодні формування і реалізація узгодженої екологічної політики, гармонізація національного та міжнародного законодавства у сфері зміни клімату виступають пріоритетними завданнями України. Юридичний інтерес обумовлений глобальним характером проблеми та неможливістю забезпечення належного рівня правового регулювання зусиллями однієї країни. Крім того ефективна політика у сфері зміни клімату є важливою умовою підтримання безпечного і стабільного навколишнього природного середовища, а також збалансованого розвитку суспільства.

У першу чергу слід визначити, що являє собою «клімат». Так, представники Словацького Гідрометеорологічного Інституту під «кліматом» розуміють типовий довгостроковим режимом погоди для даної місцевості, який є результатом взаємодії декількох факторів: сонячна радіація, розташування Землі стосовно Сонця, розподіл суші та океанів, морські течії, вулканічна діяльність, магнетичне поле Землі, рослинність (біосфера Землі в цілому), хімічний склад атмосфери тощо. Коли змінюється один або декілька із них – змінюється і клімат Землі [1, с. 6].

Варто зазначити, що серед основних чинників, що призводять до кліматичних змін чимало науковців називають діяльність людини та її інтенсивну експлуатацію природи. Аналогічне твердження випливає із аналізу ч. 2 ст. 1 Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, відповідно до якої останнє означає прямо або непрямо обумовлену діяльність людини, що породжує зміни у складі глобальної атмосфери і накладається на природне коливання клімату, що спостерігаються протягом порівняльних періодів часу [2].

Зокрема, в Україні неодноразово були зафіксовані рекордні показники максимальної та мінімальної середньомісячної температури повітря за 100 років, зросла повторюваність і тривалість періодів літньої спеки з температурою повітря вище 30 °С [3]. У цьому контексті особливої уваги потребує той факт, що в останньому п'ятому звіті Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК), зазначено, що ймовірність причетності людини до глобальної зміни клімату підвищилась з 90 % (2007 р.) до 95 % (2013 р.) [4].

Слід наголосити, що Україна визнає свої міжнародні зобов'язання у сфері запобігання зміни клімату. Так, наша держава є стороною Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, що свідчить про взяття Україною обов'язку «захищати кліматичну систему на благо нинішнього і майбутнього поколінь людства на основі справедливості у відповідності зі спільною, але диференційованою відповідальністю». Це вимагає розробки належного правового регулювання впливів діяльності на клімат на національному рівні. Крім того, Україна ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами та Паризьку угоду.

Відповідно до п. 4.12 Розділу 4 Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» для здійснення на належному рівні міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки необхідно забезпечити запобігання глобальній зміні клімату [5]. Однак, державна екологічна політика у сфері запобігання зміни клімату характеризується низкою проблем, а саме: рівень імплементації європейського законодавства та реального виконання зобов'язань Україною є досить низьким.

По-перше, на виконання вищезазначених угод Україна на національному рівні прийняла Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (далі – Концепція), при цьому зазначивши, що державна політика України у сфері зміни клімату буде мати фрагментарний характер і розглядатися як складова виключно екологічної політики, а адаптації до неї в масштабах усієї економіки країни неможлива [6].

По-друге, законодавець наголошує на недостатньо чіткому розподілі функцій, низькому рівні координації та інституційної спроможності органів державної влади щодо планування і проведення дій у зазначеній сфері. Крім того, приймаючи План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року застосовує абстрактні поняття: у колонці «відповідальні за виконання» використовує конструкцію «інші центральні органи виконавчої влади», що, беззаперечно, потребує уточнення, які саме органи будуть залучені до виконання, а також має бути встановлена конкретна відповідальність за невиконання поставлених завдань. Недоліком також вбачається довгостроковість дії Плану заходів [7].

По-третє, потрібно приділяти більшу увагу правовій регламентації фінансування державної політики у сфері запобігання зміни клімату. Наразі, відповідно до Концепції, обсяг фінансування визначається щороку з урахуванням можливостей державного і місцевих бюджетів, розміру міжнародної технічної допомоги. У п. 2 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про державний бюджет України на 2018 рік» зазначається, що державна підтримка заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, у тому числі на утеплення приміщень закладів соціального забезпечення, розвиток міжнародного співробітництва з питань зміни клімату має здійснюватися за рахунок джерел, визначених п. 4 ст. 12 Закону України «Про державний бюджет», а це залишок коштів, отриманих від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, передбаченого статтею 17 Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [8].

По-четверте, прикладом недостатнього рівня реального виконання зобов'язань є підписані Україною двосторонні меморандуми про взаєморозуміння щодо співпраці у сфері зміни клімату, розробки проектів спільного впровадження, впровадження та участі в міжнародній торгівлі викидами за Кіотським протоколом між різними країнами. Зокрема Меморандум з Італійською Республікою від 18.06.2009 року. На сьогодні вченими висловлюється думка, що ці домовленості носять декларативний характер та свідчать про на-

міри, а не реальні зобов'язання держав і в основному спрямовані на реалізацію гнучких економічних механізмів Кіотського протоколу, залишаючи поза увагою, наприклад, підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки, охорони та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів тощо [9].

Для подолання зазначених проблем, пов'язаних із формуванням і реалізацією державної політики у сфері зміни клімату, доцільним є проведення таких заходів: а) доповнити ст. 5 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» вказівкою на клімат як на самостійний об'єкт правової охорони з метою підкреслення його екологічної цінності [10, с. 73]; б) при запобіганні глобальним змінам Україна повинна спиратися на значущість зв'язку клімату і основоположних прав людини, оскільки для забезпечення останніх вирішення проблеми зміни клімату є особливо важливим (вдалим прикладом слугує Резолюція Ради ООН «Права людини і зміна клімату» від 25.03.2009 р.); в) скоротити термін дії Концепції та Плану заходів щодо виконання Концепції, оскільки планування на довгостроковий період вважаємо неефективним в сучасних умовах; г) слід на законодавчому рівні визначити перелік дій, вичерпний перелік зобов'язаних центральних органів виконавчої влади, відповідальність за невиконання, покладених на них зобов'язань у сфері запобігання зміни клімату, разом із цим визначивши конкретні обсяги фінансування, необхідного для вирішення поставлених завдань; д) на максимально можливому рівні забезпечити виконання взятих на себе зобов'язань у сфері запобігання кліматичним змінам, наблизити національне законодавче регулювання до міжнародних стандартів.

Отже, треба зробити висновок, зміна клімату є однією із найбільш серйозних екологічних проблем сучасності, оскільки не просто становить загрозу для довкілля та життя і здоров'я людей та потенційну небезпеку для соціальної та економічної системи держави, а на сьогодні вже мають місце реальні негативні наслідки. Саме тому визначення та реалізація основних засад політики у сфері змін клімату носить міждержавний характер і потребує узгоджених дій, гармонізації національного та міжнародного законодавства.

Література:

1. Штясний П., Лапін М. Адаптація до зміни клімату : навч. посіб. Карпатський Інститут Розвитку Агентство сприяння сталому розвитку Карпатського регіону «ФОРЗА», 2015. 88 с.
2. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 09.05.1992 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 83. Ст. 3381.
3. Марущак М. І., Криницька І. Я., Руденко О. В., Габор Г. Г. Особливості зміни клімату у місті Тернопіль: чи відображають регіональні зміни глобальні процеси? *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. Тернопіль, 2017. Вип. 72. С. 62–68.
4. Climate change 2013: The Physical Science Basis. URL: <http://www.climatechange2013.org/>. (дата звернення: 26.04.2018).
5. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/page> (дата звернення: 26.04.2018).
6. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 932-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80> (дата звернення: 26.04.2018).
7. План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України 06.12.2017 р. № 878-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/878-2017-%D1%80> (дата звернення: 26.04.2018).
8. Про державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 07.12.2017 р. № 2246-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> (дата звернення: 26.04.2018).
9. Меморандум про взаєморозуміння між Національним агентством екологічних інвестицій України та Міністерством довкілля, суші та моря Італійської Республіки щодо співробітництва у сфері зміни клімату, розробки проектів спільного впровадження та участі в міжнародній торгівлі викидами за Кіотським протоколом до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 18.06.2009 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/380_041 (дата звернення: 26.04.2018).
10. Прохоренко К. А. Аксіологічні питання об'єктивації клімату в екологічному праві України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. Київ, 2011. Вип. 87. С. 71–73.

IV

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ. ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ У КОНТЕКСТІ СПРИЯННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІННОВАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Вапнярчук Н. М.,

старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, к. ю. н., старший науковий співробітник

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЯК ОДНА ІЗ ГАРАНТІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ОСВІТУ І ПРАЦЮ

Конституція України, визнавши людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, встановила широкий перелік прав людини і громадянина. Особливе місце в системі цих прав займають право на освіту та право на працю.

Освіта в сучасному світі є одним із найважливіших, основних факторів економічного, соціального, культурного розвитку особистості, суспільства, держави, представляє основу його національної безпеки. Нині розвиток ринкових відносин зумовлює не лише потребу в досконалості у своїй професії, а й готовність працівника, в разі необхідності, до її зміни, опанування новими видами діяльності, спеціальностями, професіями, іноді спорідненими, а часом досить